

Vyšehrad ROZHOVORY

Petr Havel /

Daniel Pitek

SEDLÁK

POD MILEŠOVKOU

Pestrá krajina
proti změně klimatu

Sedlák pod Milešovkou

Pestrá krajina proti změně klimatu

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Petr Havel, Daniel Pitek
Sedlák pod Milešovkou – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2023

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

Petr Havel / Daniel Pitek

SEDLÁK POD MILEŠOVKOU

Nedávno vysázený ovocný sad pod Milešovkou

(foto Nina Havlova)

Petr Havel /
Daniel Pitek

SEDLÁK

POD MILEŠOVKOU

Pestrá krajina
proti změně klimatu

Vyšehrad

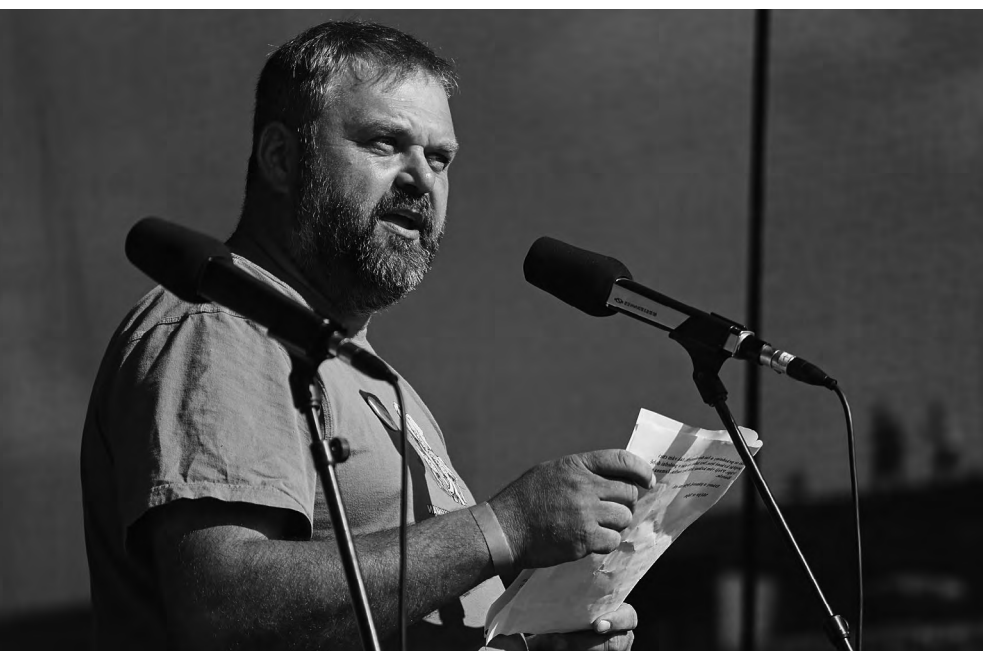
© Petr Havel, Daniel Pitek, 2023
Cover Photo © Nina Havlová, 2023

ISBN tištěné verze 978-80-7601-743-6
ISBN e-knihy 978-80-7601-7443 (1. zveřejnění, 2023) (ePDF)
ISBN e-knihy 978-80-7601-7450 (1. zveřejnění, 2023) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-7601-7467 (1. zveřejnění, 2023) (mobi)

„Při hledání hodnot pro trvale udržitelný život bychom se měli zaměřit především sami na sebe, na hodnoty dominující v euro-americké (nebo chcete-li v ‚severozápadní‘) civilizaci, jejíž jsme součástí. Nejen proto, že jen tak můžeme změnit svoje vlastní chování a tím řešit problémy našeho regionu, ale také proto, že právě tato civilizace dnes rozhodujícím způsobem ovlivňuje dění ve světě. Konstatujeme-li tedy neudržitelnost existujících všeobecných vývojových trendů, musíme zároveň přiznat zásadní podíl euro-amerických hodnotových systémů na tomto neuspokojivém vývoji. Začneme-li u sebe, můžeme tak pomoci celému lidstvu.“

Josef Vavroušek

(vizionář, ekolog, ministr životního prostředí ČSFR
1990–1992, tragicky zahynul na jaře 1995)

Daniel Pitek čte svůj projev na demonstraci na Letné

(foto Martin Mádl)

PÁR SLOV NA ADRESU DANIELA PITKA, SEDLÁKA POD MILEŠOVKOU

Klimatická změna je v posledních letech jedním z nejčtenějších slovních spojení, do něhož si jedinci, komunity, instituce a politici na všech úrovních promítají své vize, teze, programy a představy, které by mohly podle nich změnit stav naší planety tak, aby na ní mohly žít v rozumném souladu s přírodou i další generace. I když je frekvence zpráv informujících o extrémních projevech počasí v současné době vzhledem k moderním komunikačním možnostem nepochybně mnohem čtenější než v minulosti, není samozřejmě pravda, že by povodně, požáry, sesuvy půdy nebo neúrody zemědělských komodit v minulosti neexistovaly. Je ale zřejmé, že v současném období četnost takových projevů roste. I v minulosti stoupaly na našem území teploty v létě i ke 30 stupňům Celsia, ale v současné době jsou teploty vyšší a počty tropických dnů každoročně rostou. I v minulosti u nás často a déle přšelo, jenže v současné době přší jinak, jinde a intenzivněji. I v minulosti se v naší zemi zemědělsky hospodařilo, ale ne pomocí těžké zemědělské techniky, průmyslových hnojiv a na rozlehlých nepřerušovaných plochách polí.

O tom, co vše je možné a nutné změnit, se vedou nekonečné diskuse, které bohužel dále rozdělují již tak rozdělenou společnost. Ta je ovšem, kromě postojů k probíhajícím změnám počasí a krajiny, rozdělená také na mlčící většinu a mluvící menšinu. Je to přitom právě mluvící menšina, která

ovlivňuje postoje veřejnosti, zdaleka ne všechny neustále opakované a opisované teze jsou ale reálné, a mnohé z nich nevycházejí ze skutečné praxe. Výzvou doby je proto více naslouchat praktikům, kteří z vlastní zkušenosti vědí, o čem mluví, a mohou svá tvrzení doložit konkrétními příklady ze života. Jedním z takových praktiků, který o proměnách krajiny a receptech na zlepšení jejího stavu mluví často, je „sedlák pod Milešovkou“ Daniel Pitek, v současnosti jedna z tváří soutěže Asociace soukromého zemědělství ČR „Pestrá krajina“. Daniel Pitek je navíc také členem Rady Agentury ochrany přírody a krajiny, Rady Fakulty životního prostředí České zemědělské univerzity v Praze, Agrolesnického spolku, České společnosti ornitologické, Svazu chovatelů ovcí a koz, Pro-bio svazu ekologických zemědělců a někdejším členem Strany zelených. A je to také člověk, se kterým se řadu let znám, a proto jsem si dovilil vést s ním a publikovat rozhovory v méně formální, „tykací“ podobě.

Nutno říci, že když se Daniel Pitek rozpovídá o krajině, zemědělství, životním prostředí, ale také o historii hospodaření, bující byrokracii nebo o opatřeních, která musí současní hospodáři při zemědělském podnikání dodržovat, mluví dlouho a těžko jej lze přerušit. Není to ale na škodu, neboť své zkušenosti a postoje předává těm, kdo mu chtějí naslouchat, v pravém slova smyslu lidově a prostřednictvím ukázek z praxe, což je mimořádně cenná schopnost v době, kdy se témata s přírodou spojená často komunikují v podobě zkratk, obecných sloganů a frází, pod nimiž je složité, a někdy dokonce nemožné, si něco konkrétního představit. Pevně doufám, že si z rozhovorů s Danielem Pitkem v této publikaci něco konkrétního naopak představit lze.

Petr Havel

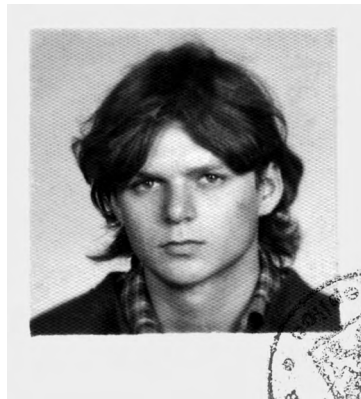

Dědeček
Karel Babka

Dům, kde Daniel Pitek vyrůstal a získával vztah k přírodě

Podoba těsně před nástupem
na vojnu

SLUŽEBNÍ PRŮKAZ

Držitel průkazu je pracovníkem st. lesů organizace:
Severočeské státní lesy
lesní závod Litoměřice

Nadřízeným orgánem této organizace je ministerstvo lesního a vodního hospodářství ČSR.

Jmenovaný je oprávněn ke vstupu do budov organizace uvedené v záhlaví. Je oprávněn jednat s organizacemi v kompetenci výše uvedené

Podpis
Evid. č. 04.07.749
Doba platnosti
Dne 2.10. 1971
Ředitel organizace
Razítko
Severočeské státní lesy
lesní závod Litoměřice

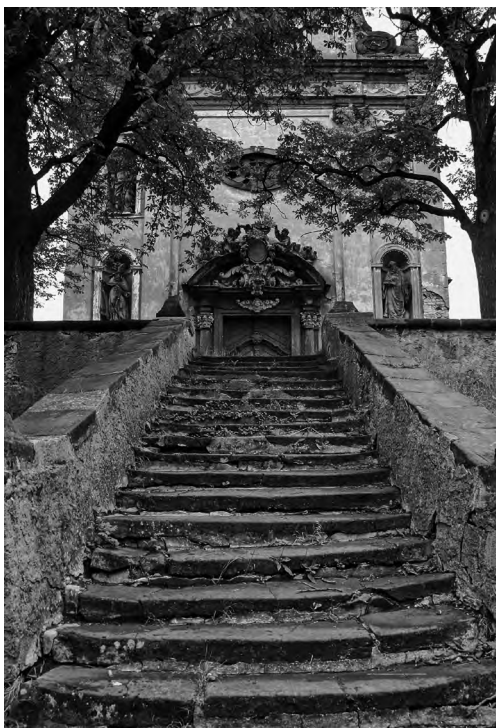
Služební průkaz lesníka

Na vojně (Daniel Pitek dole uprostřed)

Máničkovské období (Daniel Pitek vlevo)

Stará škola a kostel
v Milešově před
opravami, které
inicioval Daniel Pitek
(foto Nina Havlová)

Zdaleka ne jen stručný životopis

Je všeobecně známo, že názory lidí, jejich postoje k problémům, jejich životní styl, preference a často i volbu profese, která je živí, z velké části ovlivňuje prostředí, ve kterém se pohybovali. A lidé, se kterými v průběhu svého života často komunikovali, a také jejich životní zkušenost. Jak je to u tebe – odkud vlastně pocházíš a jak ses dostal k zemědělství?

Naše rodina pochází ze Šumavy, kde žila rodina Babků, která měla v Běšinech hospodu a řeznictví a můj děda, vlastně táta mojí maminky, tak to byl venkovský učitel. A moje máma je také učitelka. Já sám jsem se narodil ve Stodu, což je nedaleko Šumavy, děda ve Velharticích a máma v Klatovech, takže my jsme vlastně šumavský. A já mám proto k Šumavě ohromně pozitivní vztah, vždycky jsem tam chtěl žít, ale moje maminka, asi tak když mi bylo šest, se rozvedla a odstěhovali jsme se do severních Čech, respektive nejdříve do Českého středohoří do Kostomlat. Ona si tam našla práci a učila tam, a našla si tam i nového partnera, jehož rodina žila kousek od Milešovky a měla statek přímo tady v Černčicích, který jim komunisti v rámci kolektivizace sebrali.

To je dost velký rozdíl – Šumava a severní Čechy...

My jsme sice nejdřív přišli do těch Kostomlat, což bylo ještě nad průmyslovými zónami, ale pak jsme se bohužel

přestěhovali ještě do Bíliny. A to bylo město, které bylo totálně průmyslové, z jedné strany tam byly ohromné povrchové doly a z druhé strany výsypka, kam se sypala hlušina z těžby hnědého uhlí, a z další strany elektrárna Ledvice a taky sklárny, no prostě totální průmysl. A řeka Bílina, která městem Bílina protéká, byla v té době vůbec nejznečištěnější řeka v Československu a ve střední Evropě. A to byl pro mne ohromný šok, protože jsem byl zvyklý být s mým dědou, který se jmenoval Karel Babka, odmalička v přírodě, nebo být se strýcem, který pracoval kousek od Plzně, v hřebčíně. Takže já jsem měl v sobě základ vztahu k přírodě hned s mateřským mlékem, a najednou jsem přišel do Kostomlat, kde to šlo, protože je to obec mezi kopci a také ještě v přírodě, ale ta příroda už byla jiná než na Šumavě. Ale když jsem přišel, asi tak v osmi letech, do Bíliny, tak to byl opravdu naprostý šok, a přiznám se, že jsem kolikrát seděl někde na poli na mezi na kraji města a normálně jsem brečel, protože jsem to tam úplně nesnášel.

Ale říká se, že všechno zlé je pro něco dobré...

No, možná i proto se ve mně vyvinul tak intenzivní vztah k ochraně přírody a životnímu prostředí, protože ten přechod z nádherné čisté šumavské přírody do takového pekla byl určitě pro tu dětskou duši šílený. Jediné štěstí, které jsem měl i přesto, že jsme se přestěhovali do Bíliny na sídliště, bylo v tom, že jsem měl vedle těch průmyslových podniků takovou únikovou zónu a mohl jsem pořád jezdit aspoň do Středohoří, protože v Milešově, tady přímo pod Milešovkou, žil druhý děda s babičkou. A to zase byli lidi, kteří měli rádi přírodu a tíhli k ní a měli na chaloupce, která byla přímo v lese, na průčelí jelení paroží z dvanáctáka jako symbol vztahu k přírodě.

A ten baráček ještě existuje?

No ano, je to maličký domeček, malá hájenka zastrčená nad Milešovem přímo v lese, říká se tam „Na výrovně“

Souvislosti: Charakteristika Českého středohoří

České středohoří představuje v ČR ojedinělou a plochou největší oblast, která vznikla sopečnou (vulkanickou) činností. Jeho rozloha činí 1266 kilometrů čtverečních, při délce zhruba 70 kilometrů a šířce až 25 kilometrů. Dominantní (a podle statistik také nejvyšší) horou v ČR je Milešovka (837 metrů), která je také nejvyšší horou Milešovského středohoří, což je jeden ze dvou geomorfologických podcelků Českého středohoří s rozlohou 533 kilometrů čtverečních. Dalšími významnými vrcholy jsou Bořeň, Lovoš nebo Radobýl, naopak často v souvislosti s Českým středohořím zmiňovaný Říp patří do takzvané Dolnooharské tabule. Převažující horninou Českého středohoří je čedič, zajímavostí oblasti jsou takzvané pseudokrasové jeskyně. Největší z nich je Loupežnická jeskyně v katastrálním území Olešnice u Svádova, dosahující délky asi 130 metrů.

a směrem do vesnice je zámecký park a také zámek, který je na skalním ostrohu nad Milešovem, a je to vlastně jedno z nejromantičtějších a nejkrásnějších údolí, která v České republice vůbec máme. A ty kopce kolem jsou sice jiné než na Šumavě, ale jsou taky velice krásné. No a děda s babičkou měli zahrádku, kde pěstovali všechno od fazolí, mrkve, cibule, česneku nebo petržele, vlastně úplně všechno, co šlo, a děda přitom rouboval ovocné stromy, slivoně a jabloně, a když se od zahrádky prošlo lesní pěšinou, tak se vyšlo v místě, kde byla stará třešňovka, která tam zbyla ještě po Němcích. Dnes ty pozemky patří nám, protože jsme je koupili, i proto, že jsou to místa, kam jsem s dědou a babičkou chodil, kde byly v minulosti záhumenky, na kterých se pěstovaly brambory, které jsem s nimi okopával. A děda s babičkou chovali i králíky, slepice a holuby, takže jsem měl při jejich návštěvě pořád co do sebe nasávat.

Takže jsi studoval zemědělství přímo ze života.

Přesně tak. Jak jsem říkal, já byl jak u jednoho, tak u druhého dědy v přírodě odjakživa, a proto na mě myslím ty kontrasty hnusného maloměstského prostoru zapůsobily

ještě mnohem víc, a tak jsem se k přírodě ještě více přimknul a pořád jsem do ní utíkal. A tak jsem všechny víkendy, co jsem mohl, jezdil k dědovi a babičce sem pod Milešovku, a když byla možnost, třeba o prázdninách, tak jsem samozřejmě ujížděl k dědovi do Běšin a chodili jsme spolu po Šumavě. Takže když se nás ptali ve škole, čím chceme být, tak spolužáci říkali popelář nebo kosmonaut, ale já jsem odjakživa říkal, že budu hajnej, že budu lesník. V tom jsem měl jasno. Spousta spolužáků nevěděla, co třeba bude jednou dělat, a krčila rameny, ale já jsem měl tu svou vizi vždycky.

A čel jsi třeba nějaké přírodopisné knížky?

Já jsem knížky vždycky přímo hltal, už když mi bylo asi tak deset, tak jsem četl, hlavně kvůli Šumavě, knížky od Klostermanna, ale také třeba „Myslivecký rok“ nebo „Lovy v Karpatech“, to byly úžasné knížky, které mi ke vztahu k přírodě dávaly další základ, a pak jsem si samozřejmě kupoval tehdejší kapesní atlasy ptáků, obojživelníků, rostlin, motýlů nebo brouků, které jsem jako kluk také potom začal sbírat, a dodneška tu svou sbírku mám. A zrovna České středohoří je na denní motýly úplně úžasná oblast a pořád je to takový náš motýlí ráj. Já jsem ale nakonec objevil přírodní únikovou oblast i v té Bílině, kousek od města je totiž hora, která se jmenuje Bořeň, což je největší znělcová vyvřelina ve střední Evropě, a má dokonce svého dvojníka v USA, ve Wyomingu, které se tam říká Ďáblova hora. A za komunistů sloužila ta hora Bořeň jako místo určité komunitní svobody, kam chodili trénovat horolezci na slézání Tater, a pod ní byla horská chata, kam chodili čundráci i ti horolezci, a ty já jsem jako kluk obdivoval a zase z nich nasával tu přírodu. No a začal jsem samozřejmě mezi takové lidi chodit a také do TISu, když ještě existoval.

To jsem se chtěl právě zeptat, jestli jsi v TISu byl...

No jasně, ale komunisti ho potom zakázali a vytvořili z něj Český svaz ochránců přírody. Ale i tam se koncentrovali

Souvislosti: TIS – Sbor ochrany přírody

TIS (je uváděn i jako Svaz pro ochranu přírody a krajiny) je nejstarší nevládní ekologická organizace v ČR, která byla založena v roce 1958 jako Sbor ochrany přírody pod hlavičkou Společnosti Národního muzea. V roce 1969 se TIS osamostatnil, v rámci normalizace byl ale v roce 1979 „dobrovolně“ rozpuštěn a svou existenci opět obnovil až v roce 1989. TIS stál u zrodu celé řady akcí a aktivit, které známe i ze současné doby, jako byly někdejší Dny ochrany přírody (dnes známé jako jak Den Země), uspořádal první tři ročníky Festivalu přírodovědných filmů, na který úspěšně navázala současná přehlídka ekologických filmů „Ekofilm“, a stál také u zrodu akcí, jako jsou Dny ptactva nebo Stromy republiky. TIS jako první varoval v roce 1966 před nebezpečím pesticidů a mimo jiné položil odborné základy ke zřízení několika chráněných území doma i v zahraničí, například CHKO Šumava, Národní park Tassili n'Ajjer na střední Sahaře a dalších.

svobodomyšlní lidé, kteří mě hodně ovlivňovali. Já jsem třeba tenkrát hodně chodil na ornitologické akce a dost mě také ovlivnil Pavel Kaftan, což byl chlapík asi o deset let starší než já, který v Bílině vedl kroužek ochránců přírody. A já jsem se do toho kroužku přihlásil, i když jsem byl do té doby spíše samotář, co ho baví samostatně chodit po lese. No a na první kroužek přišlo asi deset dětí, a ten Pavel nám vykládal různé zajímavosti o přírodě, a pak byla druhá schůzka, a na ni jsem přišel sám – ty další děti už nepřišly, už je to nebavilo. No a my jsme spolu pak začali chodit do přírody, on se v té době zabýval hlavně ornitologií, takže jsme spolu třeba mapovali hnízda káňat, jestřábů nebo včelojedů, a účastnili jsme se sčítání ptáků, která pořádali dnes už legendární ornitologové, jako děkan Fakulty životního prostředí České zemědělské univerzity (ČZU) Vladimír Bejček, Karel Štastný z ČZU a zesnulý Karel Hudec, autoři „Atlasu hnízdního rozšíření ptáků“. Ale samozřejmě jsem si pořád snil ten sen o Šumavě, o tom, že až vyrostu, tak se na Šumavu vrátím a budu tam dělat hajného.